
geloofsgenoten van de juistheid ervan te kunnen doordringen in preken en catechismuslessen. Grondige kennis van de moraaltheologie was vereist om een goede zielzorger en biechtvader te kunnen zijn. Via de studie van het kerkrecht raakten de studenten onder meer vertrouwd met het gezag van de paus, dat van de bisschoppen en de andere kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders. Daarnaast moest voldoende aandacht worden geschonken aan de kerkgeschiedenis, de gewijde welsprekendheid, de heilige liturgie en de kerkelijke zang. Alle lessen op het gebied van deze disciplines stonden echter in dienst van een goede uitoefening van het priesterlijke ambt.

Voor een seminariepresident als Van Vree was de opleiding op de dag van de priesterwijding niet ten einde. Daarom spoorde hij de Hollandse aartspriester E.S. van der Haagen aan pasgewijde priesters bij een wijze en zorgzame pastoor te plaatsen, een priester met een luisterend oor, die de jonge priester niet onmiddellijk met werk overlaadde. Want "pasgewijde en uit het seminarie komende priesters zijn als planten, die men gedurende den winter in kasten of bakken bewaard heeft. Haalt men ze te vroeg uit de beschuttende omgeving, of stelt men ze al dadelijk aan den invloed van ongunstige dagen en nachten bloot, dan worden die nog weekelijkse planten ziek, zij slaan aan 't kwijnen...Dat is een roof aan de H. Kerk gepleegd."⁴¹

Onder bisschoppelijk gezag: de ontwikkeling van de priesteropleiding na 1853

Bij pauselijke breve van 4 maart 1853 werd "een geestelijke provincie in het koninkrijk van Holland en Brabant" opgericht, bestaande uit vijf bisdommen: Utrecht, Haarlem, Breda, 's-Hertogenbosch en Roermond. Daarbij werd de zetel van Utrecht zoals reeds vermeld, hersteld in zijn vroegere waardigheid van aartsbisschoppelijke kerk. Zwijsen werd de eerste aartsbisschop, terwijl hij ook aan het hoofd van het bisdom 's-Hertogenbosch kwam te staan en wel als apostolisch administrator. De president van Warmond, de al genoemde Van Vree werd bisschop van Haarlem, terwijl Van Hooydonk en Paredis voortaan als volwaardig bisschop van Breda, respectievelijk Roermond konden optreden.

Voor de priesteropleiding in de drie zuidelijke bisdommen veranderde er betrekkelijk weinig. Het belangrijkste was, dat de betrokken seminaries voortaan echte diocesane seminaries waren, centra waar onder leiding van de plaatselijke bisschop "kwekelingen voor den R.C. geestelijken Stand" werden opgeleid en voorbereid op een ambts-uitoefening in het eigen diocees, eerst een aantal jaren als kapelaan en vervolgens als pastoor. Daarom werd veel zorg besteed aan het aan-

41 . Van der Loos, *a.w.*, 511-513.